

Beschrijving methodiek

Stichting Expertisecentrum Oefenen.nl

Foundation House
Koninginnegracht 15
2514 AB DEN HAAG

070 762 2 762
info@oefenen.nl
www.oefenen.nl

CINOP Advies B.V.

Stationsplein 14
5211 AP 's-HERTOGENBOSCH

073 680 0 8007
info@cinop.nl
www.cinop.nl

Deze methodiekbeschrijving is onderdeel van het experiment dat CINOP Advies en Stichting Expertisecentrum Oefenen.nl uitvoeren binnen actielijn 4 van het programma Tel mee met Taal.

Titel: *NT1leren.nl*, Beschrijving methodiek, augustus 2018.
Auteurs: Ella Bohnenn, Annemarie de Groot (ecbo), Miryam de Hoo (CINOP Advies), Fouke Jansen (Taal & Educatie), Riet Thijssen (CINOP Advies).
Projectleiding: Ina den Hollander (CINOP Advies) en Ben Vaske (Oefenen.nl)
Uitgave: CINOP Advies/Stichting Expertisecentrum Oefenen.nl, 's-Hertogenbosch/Den Haag

Inhoudsopgave

Inleiding		3
1	De methodiek <i>NT1leren.nl</i>	5
	1.1 Traject binnen educatie	6
	1.2 Traject buiten educatie	8
2	Doelgroep en werkwijze	11
	2.1 Doelgroep	11
	2.1.1 Leerkenmerken	11
	2.1.2 Type deelnemer <i>NT1leren.nl</i>	11
	2.1.3 Aandachtspunten bij begeleiding voor docent en vrijwilliger	12
	2.2 Rol en werkwijze docent	12
	2.2.1 Taken van de docent	12
	2.2.2 Werkwijze activiteiten door docent	14
	2.2.2.1 Groepslessen	14
	2.2.2.2 Skypeles	15
	2.3 Rol en werkwijze vrijwilliger	16
	2.3.1 Eisen en taken van de vrijwilliger	16
	2.3.2 Werkwijze activiteiten door vrijwilligers	17
	2.3.2.1 Begeleiding bij Skypelessen	17
	2.3.2.2 Begeleiding bij zelfstandig leren	18
	2.3.2.3 Begeleiding van activiteiten in groepjes	18
	2.3.2.4 Relatie leggen tussen het geleerde in het traject en daarbuiten	19
	2.3.2.5 Motiveren en enthousiasmeren	20
3	Sociale media en apps	21
4	Scenario's	22
Bijlage I	Intake deelnemer	
Bijlage II	Intake vrijwilliger	
Bijlage III	Profiel vrijwilliger <i>NT1leren.nl</i>	

Inleiding

De blended learning methodiek *NT1leren.nl* is ontwikkeld op basis van een pilot binnen het landelijke programma *Tel mee met Taal* in 2017-2018. Voor het uittesten van de methodiek is gebruik gemaakt van de programma's van het online leerplatform *Oefenen.nl*.

Doel en doelgroep

De pilot *NT1leren.nl* richt zich op het vergroten van de maatschappelijke participatie van laaggeletterden en laagopgeleiden Nederlandssprekenden door de inzet van een blended learning methodiek met een sterke nadruk op de digitale component, waarin de nadruk ligt op taal en waarin ook aandacht is voor maatschappelijke onderwerpen en participatie. De doelgroep wordt gevormd door Nederlandssprekenden: ofwel autochtone moedertaalsprekers, of anderstaligen die het Nederlands mondeling goed beheersen maar nog moeite hebben met lezen en schrijven.

Beschrijving pilot

De pilot besloeg 20 weken (effectief 19 weken). In deze weken volgden de deelnemers twee van de vier ontwikkelde online leerroutes. Er waren twee leerroutes naar niveau 1F en twee leerroutes vanaf niveau 1F. Afhankelijk van hun instapniveau, dat ook nog eens kon verschillen per vaardigheid, konden deelnemers leerroutes op één niveau volgen of op twee niveaus.

Er was in de pilot sprake van een combinatie van groepsleren en individueel leren, zelfstandig en begeleid leren en digitaal leren en leren van papier. Vrijwilligers worden ingezet voor individuele ondersteuning bij het leren en in het begin van het leertraject voor het gebruik van Skype. De docent verzorgt het groepsleren en via de Skypemomenten ook een deel van het individueel en begeleid leren.

Docenten en vrijwilligers volgden een training om te leren werken met de leerroutes en aanvullende materialen en digitale middelen.

De monitoring en evaluatie werd uitgevoerd door het ecbo, onderdeel van Stichting CINOP, en levert zowel kwantitatieve gegevens (in beperkte mate) op over de vorderingen van deelnemers als kwalitatieve gegevens over de inzet van de methodiek.

Leeswijzer

De beschrijving van de methodiek *NT1leren.nl* is bedoeld als handreiking voor aanbieders van taaltrajecten, die meer gebruik willen maken van de mogelijkheden voor online begeleiden van deelnemers in combinatie met de inzet van docenten en vrijwilligers en een blended learning aanpak. Hoofdstuk 1 beschrijft de methodiek: de verschillende onderdelen van de 'blend', de activiteiten die daarbij horen en de tijdverdeling daarvan in het leertraject.

Hoofdstuk 2 gaat over de doelgroep en de werkwijze. Eerst komen de kenmerken van de doelgroep aan bod. Vervolgens worden de rollen en taken van de docent en de vrijwilliger besproken. In hoofdstuk 3 wordt het gebruik beschreven van sociale media en apps. En in hoofdstuk 4 staan vier verschillende scenario's voor het werken met de methodiek *NT1leren.nl*.

Bijlage I is een voorbeeld van een intake van deelnemers.
Bijlage II is een voorbeeld van een intake van vrijwilligers.
Bijlage III geeft een profiel van een vrijwilliger die met deze methodiek wil werken.

1 De methodiek NT1leren.nl

NT1leren.nl is een blended learning methodiek, dat wil zeggen dat de lesstof op verschillende manieren wordt aangeboden en dat er sprake is van meerdere vormen van begeleiden. Binnen de methodiek NT1leren.nl is gekozen voor de volgende mix¹:

digitaal leren	-	leren van papier
individueel leren	-	leren in de groep
zelfstandig leren	-	begeleid leren, op de leerplek, buiten de school of via skype

Hoe de mix er precies uit komt te zien, wordt bepaald door de behoeften en achtergrond van de deelnemers. De mate waarin de verschillende onderdelen uit de mix in een traject terugkomen verschilt dus per deelnemer of per groep en is maatwerk.

Geschiktheid

- De methodiek is geschikt voor NT1-Deelnemers die hun taalvaardigheid willen verhogen of onderhouden. De deelnemers moeten wel enigszins vertrouwd zijn met de computer of dit willen leren. De methodiek bestaat voor een deel uit het begeleiden van de deelnemers op afstand, bijvoorbeeld via Skype. Dit maakt de methodiek zeer geschikt voor deelnemers die wel willen leren maar die niet in de meest gangbare organisatiestructuur van het onderwijs passen: deelnemers voor wie een vast moment in de week niet haalbaar is, bijvoorbeeld vanwege werk, voor wie reizen niet haalbaar is (in tijd, in kosten of vanwege fysieke problemen) en voor deelnemers die zelf wat 'losser' willen komen van groepslessen of deelnemers die dit 'moeten' omdat hun leertijd erop zit.
- Voor 'ex-deelnemers' van bestaande groepen is de methodiek een mogelijkheid om actief hun taalvaardigheden op peil te houden. De digitale component zal hun handelingsmogelijkheden en actieradius ook kunnen vergroten.
- De methodiek is ook geschikt voor die deelnemers die aan hun taalvaardigheid willen blijven werken als 'onderhoud', omdat ze anders hun vaardigheden zien afnemen.
- De methodiek kan ook worden ingezet in beroepsopleidingen als extra mogelijkheid voor deelnemers om hun taalvaardigheid te vergroten.

Deelnemer:

'Ik ben een fan van Jochem Meijer. Van de vrijwilliger heb ik geleerd hoe ik op internet kan vinden waar en wanneer hij optreedt.'

'Ik kan nu skypen. Ik wil nu ook met mijn broer in België gaan skypen.'

Zie Bijlage I voor een voorbeeld van een intake voor een deelnemer.

¹ Meer informatie over de keuze voor deze mix en blended learning staat in het rapport van de deskresearch die in het kader van dit project is uitgevoerd als voorbereiding op de ontwikkeling van de methodiek. Het rapport is op te vragen bij Stichting Expertisecentrum Oefenen.nl.

Werving

De ervaring leert dat de werving van NT1-deelnemers een kwestie is van lange adem. De ervaring leert ook dat volwassenen met weinig opleiding graag 'mee willen doen' in de samenleving. Voor de werving is de digitale component in de methodiek dan ook zeker aantrekkelijk om te gebruiken. Hierboven zijn verschillende groepen beschreven voor wie de methodiek geschikt kan zijn. Met name door de flexibiliteit in begeleiding en het zelfstandig leren lijken bedrijven met veel laagopgeleide werknemers, UWV, organisaties voor mensen met fysieke beperkingen, gemeenten met veel deelnemers die die reisafstand naar een centrale locatie problematisch vinden en deze toch willen bedienen, goede partners in de werving.

1.1 Traject binnen educatie

Activiteiten

1. Groepslessen
2. Skypelessen
3. Activiteiten in groepjes
4. Zelfstandig leren
5. Begeleiding door vrijwilliger

1 Groepslessen

Tijdens de groepslessen komen de deelnemers samen onder begeleiding van de docent. De focus ligt hierbij op het samen leren in de groep, de verbinding met de maatschappij (bijvoorbeeld door het gezamenlijk praten over het nieuws), het geven van algemene uitleg, het maken van afspraken en het bespreken van algemene knelpunten. Het aantal groepslessen neemt in principe af in de loop van het traject, want in deze methodiek vormen naast groepslessen ook Skypelessen een belangrijke vorm van overdracht en begeleiding. Zie hieronder een tabel voor een voorbeeld.

Week	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Groepsles	1	2	-	3	-	4	-	-	5	-	-	6

De eerste twee weken vindt de groepsles wekelijks plaats. Daarna wordt dit minder, afhankelijk van de behoefte van de deelnemers, bijvoorbeeld eerst om de week en na zes weken eenmaal per drie weken. Wanneer de deelnemers gebaat zijn bij de regelmaat van wekelijkse bijeenkomsten, kunnen de activiteiten met de vrijwilliger wekelijks op dezelfde tijd worden gepland.

Docent:

'Gezien de groep is gekozen voor een langzame verandering omdat de leeders er moeite mee hadden dat ze minder groepslessen zouden krijgen.'

2 Skypelessen

De Skypelessen worden geïnitieerd door de docent. Hij bespreekt met de deelnemer de voortgang van zijn leerproces, bespreekt knelpunten en daagt de deelnemer uit aan de metavaardigheden te werken (zelfstandig werken, communiceren, afspraken maken en besluiten nemen, discipline aangaande het

werken aan de lessen in de thuissituatie). Hij bespreekt de actualiteit. Hij vraagt de deelnemer eigen materiaal in te brengen en stimuleert zo de transfer van het geleerde naar de eigen situatie. Ook kijkt de docent samen met de deelnemer naar oefeningen of materiaal waar de deelnemer moeite mee heeft. De Skypeles biedt zo de mogelijkheid om daadwerkelijk individueel maatwerk te leveren binnen het traject.

3 Activiteiten met de vrijwilliger

In de weken waarin geen groepslessen zijn, zijn er activiteiten en/of bijeenkomsten met de vrijwilliger(s). Dit kan op verschillende manieren vorm krijgen.

1 *De vrijwilliger gaat met een groepje deelnemers op pad.*

De deelnemers van het groepje worden zoveel mogelijk betrokken bij de organisatie hiervan. De groepjes bestaan bij voorkeur uit maximaal vier deelnemers. De activiteit of het uitstapje is gerelateerd aan een thema dat op dat moment in het programma centraal staat of dat voor de deelnemers van belang is. Het gaat om activiteiten buiten de school, waardoor de verbinding met de eigen werkelijkheid tot stand komt en de sociale inclusie bevordert wordt. Bovendien blijft op deze manier het sociale aspect van het leren gehandhaafd.

2 *De vrijwilliger komt met een aantal leerders of met de hele groep samen.*

De vrijwilliger helpt bij het werken aan het lesmateriaal, praat met de groep over het nieuws of helpt de groep bijvoorbeeld bij het werken op een tablet of het maken van een filmpje met de telefoon. Hieronder volgt een aantal voorbeelden van activiteiten:

- Een groep bezoekt een buurthuis of een welzijnsstichting en neemt foldermateriaal door.
- Een groep vergelijkt de eigen eetgewoonten met de schijf van 5.
- Een groep bezoekt een pas geopende winkel of koffiebar.
- Een groep nodigt iemand uit om over mantelzorg te vertellen.
- Een groep bezoekt de vrijwilligerscentrale.

Elke deelnemer bepaalt zelf of hij wel of niet meedoet aan een activiteit.

4 Zelfstandig leren

Deelnemers werken zelfstandig met materiaal dat vooraf geselecteerd is door de docent. Dit kan een combinatie zijn van online materiaal en papieren materiaal. Bij voorkeur werkt de deelnemer ook met materiaal dat hij tegenkomt op het werk en in het dagelijks leven en waar de docent opdrachten bij heeft gemaakt. Gedacht kan worden aan brieven, protocollen, veiligheidsmaatregelen, gebruiksaanwijzingen, informatie van een basisschool, recepten, pictogrammen of etiketten van bijvoorbeeld afbijt-, oplos- of schoonmaakmiddelen.

5 Begeleiding vrijwilliger

Vrijwilligers begeleiden de deelnemer tijdens het traject. Een vrijwilliger wordt aan één of meerdere deelnemers gekoppeld, afhankelijk van hoe het traject wordt georganiseerd en de beschikbaarheid van vrijwilligers. De activiteiten van de vrijwilliger worden afgestemd op de behoefte van de deelnemer. De begeleiding van de vrijwilliger bestaat uit de volgende taken:

- Ondersteuning bij het installeren van Skype en automatiseren van de benodigde handelingen voor het gebruik van Skype.
- Ondersteuning bij zelfstudie; inhoudelijk of op het gebied van metavaardigheden.
- Begeleiding van activiteiten en/of bijeenkomsten in groepjes.

In de volgende tabel staat een mogelijke indeling van de beschreven activiteiten 1 t/m 5:

Tabel 1 Indeling activiteiten

Activiteit	Groepslessen	Skypelessen	Activiteiten in groepjes	Zelfstandig leren	Begeleiding vrijwilliger
Frequentie	De eerste 2 weken, elke week, dan 2 weken later, daarna om de 3 weken	1x per week	± 1x per twee weken in de weken zonder groepslessen	> 1x per week	1 – 2x per week
Tijd	± 3 uur per bijeenkomst	30 – 60 minuten	± 1 – 2 uur per week	± 3 uur per week	± 2 uur per week

In deze methodiek gaan we er in principe van uit dat het aantal groepslessen vermindert naarmate het traject vordert. De Skypelessen worden dan de belangrijkste vorm van overdracht en begeleiding. De sturing door de docent vanuit de groepsles verandert hierdoor naar meer sturing op afstand door de docent. Uiteraard kunnen hier andere keuzes in worden gemaakt. In hoofdstuk 4 staat een aantal mogelijke scenario's beschreven maar in elk ligt de focus op een ander aspect van de methodiek.

De ervaring leert dat bij online en zelfstandig leren, na een enthousiast begin, de motivatie na een aantal weken kan afnemen. Het is daarom raadzaam om op ongeveer een derde van het traject een extra groepsles te organiseren die gericht is op het vasthouden van de motivatie. Het is aan de docent om uit te zoeken waardoor de motivatie zakt en daarop in te spelen.

1.2 Traject buiten educatie

De inrichting zoals hierboven beschreven, is bedoeld voor trajecten binnen educatieopleidingen. Het afstandslernen maakt het traject ook geschikt voor deelnemers die geen educatieopleiding volgen, bijvoorbeeld omdat ze werken, en toch aan taalverhoging en digitale vaardigheden willen werken. Uiteraard komen de accenten dan anders te liggen. Hieronder volgt een beschrijving van de activiteiten voor de inrichting van een dergelijk traject.

1. Groepsbijeenkomst(en)
2. Skypelessen
3. Praktijk gerelateerde taaltaken
4. Zelfstandig leren
5. Begeleiding vrijwilliger

1 Groepsbijeenkomst(en)

Het traject start voor de deelnemer met een groepsbijeenkomst indien er meerdere deelnemers zijn. Tijdens deze bijeenkomst wordt uitleg gegeven over de vorm en inhoud van het traject, het materiaal en de rol van de vrijwilliger. Daarna zullen eventuele knelpunten, vragen en taaltaken aan bod komen tijdens de Skypelessen.

Mochten de knelpunten en vragen een tweede groepsbijeenkomst wenselijk maken, dan kan de docent dit voorstellen. Hij heeft immers het overzicht over de behoeften van de deelnemers.

Het is overigens ook denkbaar is dat er sprake is van slechts één deelnemer. In dat geval vindt de voorlichting individueel plaats. Een tweede bijeenkomst lijkt dan niet nodig omdat alles behandeld kan worden tijdens de Skypeles.

2 Skypelessen

De Skypeles wordt geïnitieerd door de docent: hij bespreekt knelpunten en kijkt samen met de deelnemer naar de oefeningen die en het materiaal dat deze moeilijk vindt. Hij bespreekt met de deelnemer de voortgang van zijn leerproces en daagt de deelnemer uit aan de metavaardigheden te werken (hulp vragen, zelfstandig werken, communiceren, afspraken maken en besluiten nemen, discipline aangaande het werken aan de lessen in de thuissituatie). Hij bespreekt de actualiteit. Hij vraagt de deelnemer eigen materiaal in te brengen en stimuleert zo de transfer naar de eigen situatie. Omdat in dit traject beperkt groepsbijeenkomsten voorkomen, is de Skypeles cruciaal voor het contact tussen docent en deelnemer.

3 Praktijk gerelateerde taaltaken

Tijdens de Skypelessen kan de deelnemer aangeven wat hij op zijn werk of in een andere context waarin hij functioneert moeilijk vindt vanwege het taalgebruik of de taalbeheersing. De docent kan hem vragen om leesmateriaal mee te nemen, bijvoorbeeld brieven, formulieren, folders, informatieve teksten van een school of instantie, protocollen, veiligheidsmaatregelen, gebruiksaanwijzingen, pictogrammen, etiketten van bijvoorbeeld afbijt-, oplos- of schoonmaakmiddelen. Schrijfmateriaal kan bestaan uit formulieren, op papier of digitaal. Bij de meeste bedrijven, uitzendbureaus en andere instellingen verloopt de communicatie tegenwoordig digitaal. Tijdens de Skypeles kunnen docent en deelnemer hier samen naar kijken. De materialen die de deelnemer tegenkomt op het werk of in een andere functionele context kunnen tijdens de Skypelessen behandeld worden. Ook de vrijwilliger kan hier desgewenst een rol in vervullen.

4 Zelfstandig leren

Vooraf wordt door de docent lesmateriaal geselecteerd voor de deelnemers, online en/of papieren lesmateriaal. De deelnemers hebben elkaar gezien tijdens de groepsbijeenkomst. Tijdens deze bijeenkomst is het mogelijk een groepsapp aan te maken, zodat de deelnemers met elkaar contact kunnen houden en vragen aan elkaar kunnen stellen. De docent kan via deze app berichten doorgeven die voor iedereen belangrijk zijn. Indien sprake is van een individuele deelnemer is dit laatste uiteraard niet van toepassing.

Docent:

'Cursisten kunnen nu 30 - 45 minuten zelfstandig werken. Dat konden ze hiervoor niet.'

5 Begeleiding vrijwilliger

Ook in trajecten buiten educatie is de beschikbaarheid van een vrijwilliger belangrijk. Bij de aanvang van het traject zal de vrijwilliger intensief betrokken zijn bij het installeren van Skype en het automatiseren van de nodige handelingen bij de deelnemer. Als de techniek en de bediening van het programma geregeld zijn, kan de vrijwilliger zich vooral richten op begeleiding bij het zelfstandig leren, de motivatie en andere taken van de vrijwilliger zoals beschreven in hoofdstuk 2, paragraaf 2.3. Deze is naar behoefte meer of minder intensief.

De verantwoordelijkheid voor de voortgang ligt bij de docent.

In onderstaande is een mogelijke verdeling van de beschreven activiteiten weergegeven.

Tabel 2 Indeling activiteiten traject buiten educatie

Activiteit	Groepsbijeenkomst (en)	Skypelessen	Praktijk taaltaken	Zelfstandig leren	Begeleiding vrijwilliger
Frequentie	Aan het begin, daarna naar behoefte	1x per week	± 1x per week	> 1x per week	1 – 2x per week
Tijd	± 2 uur per bijeenkomst	30 – 60 minuten	± 1 – 2 uur per week	± 3 uur per week	± 2 uur per week

2 Doelgroep en werkwijze

De leerkenmerken van de doelgroep vragen om een specifieke aanpak. In dit hoofdstuk is beschreven wat die kenmerken zijn en hoe de werkwijze in *NT1leren.nl* hierop is afgestemd. In hoofdstuk 1 staat beschreven in welke situaties deze methodiek geschikt is.

2.1 Doelgroep

De doelgroep van deze methodiek is de groep laaggeletterden en laagopgeleide Nederlandsspreken- den die qua taalniveau rond 1F zitten. Bij dit blended leren-traject is het belangrijk dat docent én vrijwilliger rekening houden met de leerkenmerken en leerbehoeften van deze groep.

2.1.1 Leerkenmerken

De belangrijkste leerkenmerken van laagtaalvaardige moedertaalsprekers zijn:

- Ze hebben weinig zelfvertrouwen als het om leren gaat.
- Ze hebben weinig schoolse leerstrategieën tot hun beschikking en leren 'ongericht'.
- Ze hebben moeite met de transfer van het ene domein naar het andere.
- Ze gaan langzaam vooruit met leren, waardoor het moeilijk wordt om vol te houden.
- Ze hebben veel herhaling nodig.
- Ze hebben behoefte aan een bepaalde mate van zelfsturing.

2.1.2 Type deelnemer voor *NT1leren.nl*

Voor welk type deelnemer is *NT1leren.nl* geschikt? Te denken valt aan deelnemers

- die gemotiveerd zijn om op deze manier te werken;
 - die enigszins zelfstandig kunnen werken;
 - die enigszins digitaal vaardig zijn;
 - die in staat zijn zelf initiatief te nemen;
 - die niet in staat zijn om elke week groepslessen te volgen of die daar geen behoefte aan hebben.
- De methodiek kan ook dienen om aan de genoemde vaardigheden te werken.

Een docent vertelt dat voor hem het grootste eureka-moment was toen hij zelf ziek was en er een invaller kwam. Normaal loopt dan alles in de soep, maar toen niet. Alles ging gewoon door. Hij zou het het mooiste vinden als hij zichzelf overbodig kon maken als docent.

Er is een flyer ontwikkeld die gebruikt kan worden om deelnemers te werven (op te vragen bij Oefenen.nl).

Zie Bijlage I voor een voorbeeld van een intake voor een deelnemer

2.1.3 Aandachtspunten bij begeleiding voor docent en vrijwilliger

Laagtaalvaardige moedertaalsprekers hebben baat bij de volgende aanpak:

- Ervaren van plezier in het leertraject, de volgende factoren dragen hieraan bij:
 - Aandacht van de docent tijdens de groepslessen en in de Skypeles.
 - Aandacht voor het doelperspectief: waar doe je het voor?
 - Het bieden van mogelijkheden om het geleerde toe te passen.
 - Inzet van spelelementen in online materiaal en mogelijkheden om samen te leren, ook op afstand.
 - Eigen inbreng bij het leerproces, bijvoorbeeld door reële taaltaken van de deelnemer te behandelen.
 - Afwisseling in het zelfstandig en begeleid leren.
- Actieve betrokkenheid bij het leerproces.
- De ondersteuning van een instructeur, waarbij zelfstandig leren gepromoot wordt.
- Erkenning van eerdere leerervaringen en begeleiding bij het wennen aan nieuwe manieren van leren.
- Leren door ervaren en uitproberen in plaats van door het bestuderen van theorieën.
- Een informeel leerklimaat dat gericht is op respect, samenwerking en gelijkwaardigheid.
- Reflectie op het eigen leerproces en ondersteuning bij de transfer naar andere terreinen.

Daarnaast is het belangrijk dat zowel docent als vrijwilliger alert is op het stimuleren van het ontwikkelen van de metavaardigheden als communiceren, samenwerken, problemen oplossen, besluiten nemen en discipline tonen.

2.2 Rol en werkwijze docent

In deze methodiek heeft de docent een andere rol dan in een regulier traject. Hoewel hij in principe wekelijks contact heeft met de deelnemer ziet hij de deelnemer minder uren dan in een cursus die enkel uit groepslessen bestaat omdat een Skypeles korter is. Overigens is de intensiteit van het contact met de cursist tijdens een Skypeles groter, de docent is alleen met die ene individuele deelnemer bezig. De docent is in staat om in deze situatie voldoende contact met de deelnemer te onderhouden en zicht te blijven houden op het leerproces. Bovendien is de Skypeles individueel en zorgt daarmee voor meer maatwerkmogelijkheden. Voorwaarde is dat de docent erin gelooft en erop vertrouwt dat afstandsleren zinvol is voor de deelnemer en bijdraagt aan een hoger taalniveau en participatieniveau en een grotere zelfstandigheid.

Daarnaast is de docent voldoende digitaal vaardig om de Skypelessen te kunnen geven en via sociale media contact te houden met de groep.

2.2.1 Taken van de docent

De begeleiding van de deelnemer wordt verzorgd door zowel een docent als een vrijwilliger. Het is daarom belangrijk dat de docent en de vrijwilliger goed met elkaar samenwerken en hun taken met elkaar afstemmen.

De docent is hoofdverantwoordelijk voor het leerproces. De vrijwilliger ondersteunt hierbij de docent, voert de afgesproken taken uit en begeleidt buiten de school. De docent stuurt de vrijwilliger hierbij aan.

De docent zorgt ervoor dat de verandering in sturing zichtbaar is in de begeleiding. De docent bepaalt wanneer en in welke mate de frequentie van de groepslessen afneemt, terwijl tegelijkertijd de frequentie van de Skypelessen constant blijft. De docent stuurt op inhoud, voortgang, zelfstandig leren en metavaardigheden. De docent bespreekt met de vrijwilliger op welke manier de activiteiten en/of bijeenkomsten met de vrijwilliger worden vormgegeven in de weken dat er geen groepslessen zijn. De behoeften van de deelnemer staan hierbij steeds centraal.

De taken van de docent

Voor het traject

- Intake deelnemer.
- Uitleg werkwijze en voorwaarden voor deelname en keuze voor passend lesmateriaal.

Afhankelijk van de werkwijze en procedures van de uitvoerende organisatie:

- Selecteren vrijwilligers.
- Afnemen intake vrijwilligers inclusief uitleg werkwijze en voorwaarden voor deelname. Zie Bijlage II voor een intake voor een vrijwilliger.

Tijdens het traject

Vakinhoudelijke invulling

- Selecteren en aanpassen inhoud lesmateriaal 'op maat'.
- Introduceren van nieuwe inhoud (thema's, taalregels, et cetera).
- Uitleg geven.
- Feedback geven op taken.
- Feedback geven op voortgang.
- Feedback geven op (zelfstandig) leren en metavaardigheden.
- Registratie voortgang en evaluatiemomenten.
- Bijhouden aanwezigheid.

Begeleiden en motiveren deelnemers

- In de groepslessen.
- Via Skype.
- Via sociale media.
- Link met eigen leefwereld.
- Uitleg en inventarisatie van wensen/ideeën voor activiteiten in groepjes.

Aansturen van vrijwilligers

- Vraagbaak zijn voor vrijwilligers.
- Suggesties doen waar de vrijwilliger op aan kan haken in de begeleiding (vanuit de groepsles of Skypebegeleiding).

- Overleg en afspraken maken over taakverdeling vrijwilliger.
- Aandragen van ideeën voor activiteiten in groepjes.

2.2.2 Werkwijze activiteiten door docent

2.2.2.1 Groepslessen

De docent besteedt in elke groepsles aandacht aan:

- de metavaardigheden communiceren, samenwerken, problemen oplossen, besluiten nemen, discipline tonen;
- de actualiteit: onderwerpen uit het landelijke, regionale of plaatselijke nieuws.

De docent bepaalt de inhoud van de groepsles verder op basis van:

- de leerdoelen van de deelnemers;
- de taaltaken waar de deelnemers mee bezig zijn;
- de thema's waar de deelnemers mee bezig zijn;
- observaties tijdens de Skypelessen.

In de groepslessen kan bijvoorbeeld aandacht besteed worden aan taaltaken waar veel deelnemers moeite mee hebben.

Vooraf

De docent stuurt van tevoren een berichtje naar de groep, bijvoorbeeld via de WhatsApp-groep. De docent geeft aan wat hij van de deelnemers verwacht voor de groepsles.

In de groepsles

De volgende activiteiten lenen zich voor de groepsles:

- werken met het lesmateriaal waar de deelnemers zelfstandig mee werken
- werken met nieuwsbronnen ;
- werken met materiaal uit de leefomgeving van de deelnemers;
- werken met de eigen smartphone of tablet: de aanpak Bring Your Own Device (zie verder hoofdstuk 3).

De docent gebruikt de groepslessen om een relatie te leggen tussen de leerstof en de eigen wereld van de deelnemers. Denk aan groepsgesprekken over thema's als sociale media, geld en schulden, mantelzorg enzovoort.

Daarnaast besteedt de docent aandacht aan de activiteiten en/of bijeenkomsten in groepjes: wat gebeurt daar, wat hebben de deelnemers nodig om te profiteren van deze activiteiten en/of bijeenkomsten, welke knelpunten zijn er. De docent geeft de vrijwilligers zo nodig suggesties de invulling ervan.

De groepsles is ook het moment om te werken aan de metavaardigheden. De docent bespreekt met de groep hoe de communicatie binnen de groep verloopt, hoe de afspraken gemaakt worden, of iedereen zich eraan houdt, hoe problemen worden opgelost en besluiten worden genomen. Deelnemers kunnen met elkaar bespreken hoe zij de discipline opbrengen om aan het werk te blijven: hoe gaan ze om met zaken die hen van het werk afhouden, bijvoorbeeld taken in het gezin of de familie. De groep komt bij voorkeur vooral zelf met ideeën om eventuele problemen te voorkomen en op te lossen.

Na de groepsles

De docent stuurt de deelnemers een of twee dagen na de groepsles een bericht, bijvoorbeeld via WhatsApp met het doel om contact te houden en kort samen te vatten wat er in de groepsles aan bod is gekomen. In het bericht schrijft de docent bijvoorbeeld:

- in het kort de belangrijkste leerpunten in de groepsles;
- iets leuks of grappigs dat zich heeft voorgedaan tijdens de groepsles;
- een afsluitende korte schrijfpdracht via de WhatsApp-groep of op andere sociale media die aansluit op wat er in de groepsles is gebeurd of op activiteiten die na de groepsles plaatsvinden. Bijvoorbeeld een vraag naar wie er al naar de braderie is geweest en hoe het was of wie al een account op Facebook heeft aangemaakt en hoe dat ging.

Docenten:

'Er is 1 keer per 3 weken groepsles. Het gaat nu om een periode met veel uitval gezien allerlei vrije dagen. Het lijkt dat deelnemers dat geen probleem vinden. In die periode werken ze wel verder met hun eigen vrijwilliger. De methodiek werkt stimulerend.'

'Het gaat om deelnemers die al eerder les hebben gehad. Eén van de deelnemers vindt het geweldig, maar zou het nooit aan nieuwe deelnemers aanbieden omdat ze het groepsproces zo belangrijk vindt. Deelnemers willen hier wel graag verder mee.'

2.2.2.2 Skypeles

Vooraf

De docent stuurt de deelnemer een paar dagen van tevoren een berichtje via WhatsApp² waarin de afspraak wordt herhaald en eventueel wordt aangegeven wat er van de deelnemer wordt verwacht aan voorbereiding en/of het programma van de Skypeles.

De docent overlegt met de vrijwilliger hoe het gaat, of er nog zaken zijn die extra aandacht nodig hebben in de Skypeles.

De docent bekijkt de vorderingen van de deelnemer.

Tijdens de Skypeles

De Skypeles heeft zoveel mogelijk een vaste opzet: dat geeft duidelijkheid en structuur.

Bijvoorbeeld:

² Andere mogelijkheden zijn een Facebookgroep of Facebookmessenger.

- Vragen hoe het met de deelnemer gaat.
- Bespreken hoe het zelfstandig werken gaat: wat heeft de deelnemer gedaan; waar is hij tegenaan gelopen en hoe heeft hij dat opgelost; welke beslissingen heeft hij genomen; welke knelpunten zijn er nog?
- Bespreken hoe de begeleiding van en de communicatie met de vrijwilliger verloopt.
- Aandacht besteden aan eventuele activiteiten in de groepjes, niet alleen de inhoud maar ook de communicatie, het maken van afspraken, beslissingen die genomen zijn.
- Vragen van de deelnemers over de leerstof beantwoorden.
- Behandelen van het lesmateriaal waar de deelnemer mee werkt, iets uit het nieuws, of een praktijk gerelateerde opdracht passend bij een taak of het thema waar de deelnemer mee geoefend heeft in de voorafgaande week.
- Leggen van een relatie tussen de leerstof en de eigen leefwereld van de deelnemer.
- Geven van feedback aan de deelnemer, zowel op zijn vorderingen als op zijn manier van werken
- Maken van een nieuwe afspraak.

Na de Skypeles

- De docent stuurt de deelnemer na afloop een bericht via WhatsApp. Hij vat daarin kort samen wat is besproken en benoemt eventueel taken voor de volgende Skypeles.
- De docent past het lesmateriaal aan indien dat wenselijk is.
- De docent neemt indien nodig contact op met de vrijwilliger over de begeleiding van de deelnemer.

Kenmerk van het traject is de een-op-een begeleiding via Skype. Dat moet niet verloren gaan. Om inhoudelijk redenen kan het soms effectief zijn om een Skypeles met twee deelnemers te plannen. Dat kan, maar houd wel bij hoe deze Skypeles met twee deelnemers verloopt.

Docenten:

'Skype werkt maar voor een aantal deelnemers.'

'Skype gaat ook, zelfs met een deelnemer die in Dubai zat.'

2.3 Rol en werkwijze vrijwilliger

De vrijwilliger wordt aangestuurd door de docent in het traject en ondersteunt de deelnemer naar behoefte. Hierbij is een goede afstemming tussen docent en vrijwilliger belangrijk.

2.3.1 Eisen en taken van de vrijwilliger

Voor een succesvolle en plezierige begeleiding door de vrijwilliger zijn de volgende zaken van belang:

- Plezier hebben in (digitaal) leren en dit kunnen overbrengen.
- Zich willen verdiepen in het lesmateriaal waar de deelnemer mee werkt.
- Beheersen van Skype (installeren, gebruiken, kleine storingen verhelpen).

- Benaderen van deelnemers als zelfstandige volwassenen.
- Gevoel hebben voor functioneel taalonderwijs, relatie kunnen leggen tussen het geleerde en de eigen leefomgeving van de deelnemer.
- Twee uur per week beschikbaar zijn gedurende de looptijd van het traject.
- Bij voorkeur ervaring hebben met het begeleiden van de doelgroep.
- Bereid zijn om bij mensen thuis te komen en bereid zijn om activiteiten 'buiten' de schoolse of thuissituatie van de deelnemer te begeleiden.
- Beheersing van de Nederlandse taal op niveau 3F.

De taken van de vrijwilliger kunnen per deelnemer verschillend en naar behoefte ingevuld worden. De mogelijke taken van de vrijwilliger zijn onder andere:

- Motiveren en enthousiasmeren.
- Installeren van Skype bij deelnemers thuis.
- Eerste twee Skypelessen aanwezig zijn bij deelnemers thuis (technische ondersteuning).
- Herhalen van uitleg van de docent (indien nodig).
- Aandacht voor planning en discipline.
- Ondersteunen bij het maken van opdrachten.
- Leggen van de relatie tussen het geleerde in dit traject met activiteiten buiten het traject.
- Ondersteunen en begeleiden bij activiteiten in groepjes.

2.3.2 Werkwijze activiteiten door vrijwilliger

De vrijwilliger ondersteunt de deelnemer maximaal twee uur per week. De eerste twee weken ligt de focus op de Skypelessen. De invulling van de taken daarna is afhankelijk van de behoeften van de deelnemer en wordt in overleg met de docent nader ingevuld. De docent blijft verantwoordelijk voor de inhoud en het proces.

2.3.2.1 Begeleiding bij Skypelessen

De docent is inhoudelijk verantwoordelijk, de vrijwilliger ondersteunt de deelnemer zodat de Skypelessen soepel kunnen verlopen. De vrijwilliger maakt voorafgaand aan de eerste Skypeles een afspraak met de deelnemer bij hem thuis (of op een andere plek waar hij zal Skypen). Hij controleert of Skype goed is geïnstalleerd en probeert of er een verbinding tot stand komt met het account van de docent (of een eigen/ander account).

De vrijwilliger ondersteunt de deelnemer tijdens de eerste twee Skypelessen:

- Hij controleert of de Skypeverbinding werkt.
- Hij observeert hoe de deelnemer omgaat met Skype als zich problemen voordoen (geluid of beeld vallen bijvoorbeeld weg; het geluid is te zacht/te hard) en helpt de deelnemer de problemen op te lossen.
- Hij controleert of de deelnemer de uitleg en afspraken die in de Skypeles zijn besproken, heeft begrepen, herhaalt zo nodig uitleg en/of gemaakte afspraken en beantwoordt vragen van de deelnemer.

Docent:

'Vrijwilligers zijn ook enthousiast. Wanneer de docent Skypet is de vrijwilliger bij de deelnemer om die te ondersteunen. Als het gaat over inhoudelijke zaken dan kan de docent ook direct tips aan de vrijwilliger geven voor de begeleiding.'

2.3.2.2 Begeleiding bij zelfstandig leren

De vrijwilliger ondersteunt de deelnemer bij het zelfstandig leren.

1. De vrijwilliger bespreekt met de deelnemer de planning: wat doet hij, wanneer en waar. Hij ondersteunt de deelnemer bij het volgen van deze planning. Hij houdt in de gaten of de deelnemer zich aan deze planning kan houden. Als dat niet lukt, bespreekt de vrijwilliger wat de deelnemer kan veranderen om zijn werk rustig te kunnen doen.
2. De vrijwilliger bespreekt of het traject duidelijk is en of de deelnemer weet wat er van hem wordt verwacht:
 - Hij neemt de afspraken met de docent en de planning van activiteiten door.
 - Hij beantwoordt vragen van de deelnemer.
 - Hij koppelt eventuele problemen terug aan de docent.
3. De vrijwilliger helpt de deelnemer zelfstandig te werken met het lesmateriaal.
 - Hij helpt hem de instructies te begrijpen.
 - Hij herhaalt indien nodig de uitleg van de docent.
 - Hij helpt hem op weg met oefeningen.
4. Wanneer de deelnemer met online lesmateriaal werkt, helpt de vrijwilliger met het vinden van dit materiaal op internet, met inloggen op de desbetreffende website en met het maken van de oefeningen. Het is belangrijk om de deelnemer het eerst zelf te laten proberen en niet meteen in te grijpen als er iets misgaat zodat de deelnemers de kans krijgt het zelf op te lossen. Als dat niet lukt, kan de vrijwilliger het voordoen.

Docent:

'In de week zonder groepsles gaat de vrijwilliger op bezoek bij een cursist. Om Skype te oefenen en om samen door de boeken te lopen. Extra ondersteuning.'

2.3.2.3 Begeleiding van activiteiten in groepjes

In de weken dat er geen groepslessen zijn, is er een contactmoment tussen de vrijwilligers en een aantal deelnemers Dit kan ook de hele groep zijn. De contactmomenten kunnen op verschillende manieren ingevuld worden. In sommige groepen hebben de deelnemers behoefte om elke week met de groep samen te komen op de leslocatie. In de weken dat de docent er niet is, komt de vrijwilliger met hen samen. In paragraaf 1.2 staan suggesties voor de invulling van deze bijeenkomsten. Een alternatief is dat de vrijwilliger met de deelnemers op pad gaat. Een klein groepje van maximaal vier deelnemers is in dat geval handiger dan de hele groep. De activiteiten in kleine groepjes worden georganiseerd en begeleid door een of meer vrijwilligers. In overleg met de deelnemer kiest hij een activiteit die aansluit bij het thema waaraan de deelnemer op dat moment werkt, of hij gaat uit van een vraag of behoefte van de deelnemer. Bij twijfel overlegt hij met de docent. Als er meerdere vrijwilligers bij het traject betrokken zijn, polst hij hen of er bij de andere deelnemers animo is voor de voorgestelde

activiteit en hij vraagt welke vrijwilliger de activiteit samen met hem wil organiseren (dit kan bijvoorbeeld eenvoudig via WhatsApp).³

De vrijwilligers bepalen het aantal deelnemers aan een activiteit. Sommige activiteiten zijn geschikt voor kleinere groepjes, bij voorbeeld bezoek aan een buurthuis of winkel, in bepaalde gevallen kunnen eventueel iets meer deelnemers aansluiten. De vrijwilliger die de activiteit initieert, betreft de deelnemer(s) die hij begeleidt bij de organisatie en planning. De deelnemer kan bijvoorbeeld:

- Het adres en de route opzoeken en aan de anderen doorgeven.
- Een tijd en verzamelplek afspreken met de andere deelnemers.
- Informatie geven aan andere deelnemers over kosten, duur en mee te nemen materialen.

De vrijwilliger ondersteunt de deelnemer hierbij, ze doen het eventueel samen als de deelnemer het niet zelfstandig kan.

Een docent zegt dat mensen nieuwsgieriger worden. Bijvoorbeeld naar aanleiding van de *Budgetplanner*. Dat leidde tot de vraag om iets met de Rabobank te doen. Dit gebeurt ook wel in de 'gewone' lessen, maar het lijkt erop alsof er bij deze methodiek meer vragen vanuit deelnemers komen. Ze komen ook met meer zaken in aanraking met deze methodiek omdat de digitale component een belangrijk onderdeel is.

2.3.2.4 Relatie leggen tussen het geleerde in het traject en daarbuiten

Het leren toepassen van het geleerde is het fundament onder het leren in de educatie. Deelnemers maken niet altijd vanzelfsprekend de stap 'naar buiten'. De vrijwilliger speelt hierin een belangrijke rol:

- Hij maakt de relatie met buiten zo vaak en concreet mogelijk en legt een relatie met interessegebieden van de deelnemer (bijvoorbeeld voetballen, vissen, tv-kijken, kleding, werk en dergelijke).
- Hij praat veel over 'waar ga je dit voor gebruiken'.
- Hij koppelt opdrachten in het leertraject aan activiteiten buiten school, individueel of met de groepjes. Hij helpt de deelnemer ontdekken wat er aan taal te vinden is in de buurt. Hiervan kunnen foto's of filmpjes met de telefoon gemaakt en uitgewisseld worden.
- Hij bespreekt samen met de deelnemer authentiek materiaal, zoals de website van de huisarts, de gemeente, een aanvraag voor een paspoort, de afsprakenkaart van de fysiotherapeut, een bericht van de woningbouwvereniging en dergelijke.

Docenten:

'De wereld verbreedt voor de deelnemer, ze durven meer, hun mogelijkheden breiden uit.'

'Er wordt meer en meer ingespeeld op persoonlijke zaken, bijvoorbeeld bij iemand die met een pin moet betalen.'

³ Andere mogelijkheden zijn een Facebookgroep of Facebookmessenger.

2.3.2.5 Motiveren en enthousiasmeren

Voor laaggeletterden en laagopgeleiden is het soms moeilijk een leertraject vol te houden. Hoewel de motivatie en de wil om te leren uit henzelf moet komen, kan de vrijwilliger hen hier op de volgende manieren in ondersteunen.

- Hij laat de deelnemers hun vorderingen benoemen.
- Komen ze hier niet uit, dan geeft hij zelf feedback op wat beter gaat.
- Hij benadrukt het plezier in het leren: het maken van oefeningen kun je ook als spelen zien.
- Hij laat zijn betrokkenheid zien bij hun leren.
- Hij koppelt terug naar de docent wanneer de deelnemer (tijdelijk) motivatie verliest en bespreekt met de docent wat de deelnemer mogelijk een nieuwe impuls kan geven.

Docent:
'Cursisten krijgen meer zelfvertrouwen.'

In bijlage III is een profiel opgenomen voor een vrijwilliger voor *NT1leren.nl*.

3 Sociale media en apps

Bij *NT1leren.nl* worden sociale media, apps en online leren als praktische en zinvolle middelen gezien voor laaggeletterden en laagopgeleiden om hun maatschappelijke participatie te vergroten.

Hieronder staan de media en apps genoemd die standaard in de methodiek zijn opgenomen: Skype en WhatsApp. In het traject is zowel aandacht voor omgaan met sociale media als het gebruik ervan.

Skype

Het sociale medium Skype heeft een belangrijke functie in het traject: via Skype kunnen de deelnemers visueel en auditief over de voortgang communiceren met hun docent. De vrijwilliger speelt een belangrijke rol in het leren werken met Skype: hij begeleidt de deelnemer hiermee aan huis.

WhatsApp

WhatsApp wordt in het kader van de methodiek *NT1leren.nl* gebruikt voor individuele communicatie tussen de docent en de deelnemer, tussen de vrijwilliger en de deelnemer, maar ook voor groepscommunicatie.⁴ Daarom is het handig als de deelnemers ook een groepsapp aanmaken. Deze kunnen ze gebruiken voor de activiteiten in groepjes. Hiervoor moeten ze namelijk afspraken maken met elkaar en daar is WhatsApp geschikt voor. Het voordeel is ook dat WhatsApp een 'echte' functie heeft en geen onderwijsdoel op zich vormt. WhatsApp is daarmee geschikt voor het trainen van de metavaardigheid communiceren en afspraken maken. De vrijwilliger en de deelnemer kunnen samen ook WhatsApp gebruiken om te communiceren en afspraken te maken.

Andere apps, games en sociale media

Daarnaast zijn er zo veel apps en sociale media voorhanden, dat deze onmogelijk hier besproken kunnen worden. Bovendien gaan de ontwikkelingen te snel om up to date te kunnen blijven. Voor het verkennen van apps, sociale media en games is de BYOD-aanpak heel geschikt.

BOYD betekent 'Bring your own device'. Deelnemers brengen hun eigen smartphone of tablet mee naar de les en kunnen daar bepaalde functies leren, van elkaar, van de docent of via internet. Dit vergroot het plezier in het gebruik ervan en bevordert ook de sociale inclusie. Ze leren namelijk welke mogelijkheden hun devices hebben naast datgene wat ze al kennen en/of gebruiken. Ook kan uitgewisseld worden welke sociale media worden gebruikt en waarom/waarvoor.

⁴ Andere mogelijkheden zijn een Facebookgroep of Facebookmessenger.

4 Mogelijke scenario's

De methodiek vraagt om het 'managen van verwachtingen' naar alle betrokkenen.

Managen van verwachtingen

Deze methodiek is niet kostenbesparend, zoals veel organisaties en opdrachtgevers hopen. Het aantal groepslessen neemt dan wel af, maar het begeleiden op afstand is individueel. Als een docent acht deelnemers begeleidt en hij spreekt ze ieder een half uur in de week, dan is dit vier uur werk. Dat is vergelijkbaar met een groepsles of zelfs nog iets meer. Omdat de experimenteerperiode maar kort was valt niet te zeggen of de aanpak ook leidt tot kortere trajecten omdat deelnemers meer zelfstandig leren en meer individueel begeleid worden.

Flexibiliteit

NT1leren.nl vraagt een behoorlijke mate van flexibiliteit van de begeleiding (docenten en vrijwilligers) van de deelnemers en van de organisatie.

Docenten die deze methodiek willen inzetten switchen van groepslessen naar individuele begeleiding, van begeleiding op de leerplek naar begeleiding via Skype, van ondersteuning van leren op papier naar ondersteuning van digitaal leren. Zij moeten met individuele deelnemers afspraken over contact op afstand maken en laten het idee van iedere week hetzelfde roosterlos.

Vrijwilligers kunnen begeleiden op de leerplek, bij de deelnemers thuis of op een andere plek waar deelnemers leren skypen. Zij begeleiden individuen met werken met de leermiddelen en kunnen ook activiteiten verzorgen in subgroepen.

Van de deelnemers wordt gevraagd dat zij zich kunnen voegen in deze blended learning opzet. Deze vorm van leren past niet in een traditioneel beeld van leren, waarbij de docent vertelt en uitlegt en de deelnemer alleen de opgegeven oefeningen maakt.

Flexibiliteit van de organisatie

Ook van de organisatie die deze methodiek aanbiedt, wordt flexibiliteit verwacht, flexibiliteit in het maken van roosters, het inzetten van docenten (ook voor de Skypebegeleiding), het creëren van ruimten voor groepslessen, de beschikbaarheid van computers om digitaal te leren, om in subgroepen te werken en plekken voor individueel leren. Wanneer de methodiek wordt gebruikt als extra oefenmogelijkheid binnen de beroepsopleiding is het noodzakelijk dat deze is ingebed in het leertraject en wordt ingeroosterd.

De methodiek NT1leren.nl vraagt dus een hoge mate van flexibiliteit van alle betrokkenen.

Een vorm van flexibiliteit wordt hieronder nader belicht: de flexibiliteit om de ingrediënten van 'de mix' zo in te zetten dat deze passen bij de groep en bij de individuele deelnemers. De methodiek is er voor de deelnemers, de deelnemers zijn er niet voor de methodiek. Er kan 'gespeeld' worden met de nadruk die de verschillende ingrediënten krijgen in het leertraject. Het is aan de organisatie, de opdrachtgever en de inschatting van de docent hoe docenten en vrijwilligers het best een passend leertraject om de deelnemers heen kunnen bouwen.

Scenario 1 Afnemend aantal groepslessen – toenemend zelfstandig leren

In dit scenario ligt de focus op het afnemen van het aantal groepslessen. Groepslessen en zelfstandig leren blijven naast elkaar bestaan.

Kenmerken:

- Geschikt voor deelnemers die zelfstandig willen en kunnen werken, maar de groep niet helemaal los willen laten.
- In het begin van het leertraject zijn er wekelijks groepsbijeenkomsten. Na 2 tot 4 weken, als de deelnemers een goede start hebben gemaakt met de methodiek, is er om de week een groepsles. Na verloop van tijd is er eens in de drie weken een groepsles. De Skypelessen worden de belangrijkste vorm van overdracht en ondersteuning van de docent en vinden in ieder geval plaats in de weken dat er geen groepsles is.
- De vrijwilliger ondersteunt de deelnemer bij het installeren en leren werken met Skype of een vergelijkbaar programma. Hij kan met de deelnemer de sessies voorbereiden die de deelnemer heeft met de docent. Zo nodig of wenselijk kan hij hierbij in het begin aanwezig zijn. Hij ondersteunt de deelnemer bij de zelfstudie.
- In de weken dat er geen groepslessen zijn, kan de vrijwilliger een activiteit organiseren en begeleiden.

Voorbeeld Indeling activiteiten

Activiteit	Groepslessen	Skypelessen	Activiteiten in groepjes	Zelfstandig leren	Begeleiding vrijwilliger
Frequentie	De eerste 2-4 weken elke week. Daarna om de week. Daarna om de 3 weken	1x per week	± 1x per twee weken in de weken zonder groepslessen	> 1x per week	1 – 2x per week
Tijd	± 3 uur per bijeenkomst	30 – 60 minuten	± 1 – 2 uur per week	± 3 uur per week	± 2 uur per week

Scenario 2 Meer afstandslernen en meer praktische activiteiten buiten school

In dit scenario ligt het accent op een gelijke verdeling van groepslessen en begeleiding op afstand en op meer activiteiten buiten de school.

Kenmerken:

- Geschikt voor deelnemers voor wie het groepswork belangrijk is en die behoefte hebben aan praktische activiteiten en oefenmogelijkheden buiten de school.
- De docent geeft om de week een groepsles. De andere week begeleidt hij deelnemers op afstand.
- In de groepslessen is er een verdeling in tijd tussen het leren in de groep en individueel werken.

- De vrijwilliger begeleidt de activiteiten buiten de school (eventueel samen met de docent). Het zijn activiteiten waarbij taalvaardigheden in de praktijk een grote rol spelen en praktisch kunnen worden geoefend. Voorbeelden: op stap met het openbaar vervoer, een excursie naar de bibliotheek.

Scenario 3 Vooral zelfstandig leren en begeleiding op afstand

In dit scenario ligt de nadruk op het zelfstandig en individueel werken. Deze manier van werken is zeker geschikt voor trajecten buiten de educatieopleidingen.

Kenmerken:

- Geschikt voor mensen die geen/zo weinig mogelijk groepslessen willen en redelijk digitaal vaardig zijn.
- De start is zo mogelijk in de groep – zo niet dan individueel.
- Vanaf het begin ligt de nadruk op het zelfstandig werken.
- Een vrijwilliger kan worden ingezet om een programma voor afstandsbegeleiding te installeren en te leren gebruiken.
- De vrijwilliger kan ondersteunen bij het leren met digitale leermiddelen.
- Er zijn (bijna) geen groepslessen, vanaf het begin werkt de deelnemer zelfstandig.
- Iedere week is er een contactmoment – via Skype of een vergelijkbaar programma - tussen docent en deelnemer. In het begin misschien vaker, later misschien minder.

Scenario 4 NT1leren.nl binnen mbo-trajecten

Een vierde scenario ligt buiten het terrein van de volwasseneneducatie, maar binnen de beroepsopleidingen. Het is mogelijk om de methodiek in te zetten in Entree-opleidingen en opleidingen op mbo 2-niveau. Binnen deze opleidingen zijn deelnemers die moeite hebben met de Nederlandse taal en zij kunnen gebaat zijn met extra oefening. Afhankelijk van de behoefte van de deelnemers kan er meer of minder sprake zijn van zelfstandig leren en begeleiding via Skype. In de voorwaardelijke sfeer moet een aantal zaken goed zijn geregeld.

Kenmerken:

- Er is commitment voor de methodiek bij het managementteam en het docententeam.
- Het traject is onderdeel van het opleidingstraject.
- Deelname is afhankelijk van de behoefte van deelnemers.
- De groepsbijeenkomsten zijn ingeroosterd.
- De ondersteuning op afstand is ingeroosterd.
- Vrijwilligers kunnen worden ingezet voor extra ondersteuning bij zelfstandig leren en gebruik van programma's voor begeleiden op afstand.

Bijlage I Intake deelnemer

Doel

- Vaststellen van niveau van deelnemers op gebied van taal, digitale vaardigheden en de maatschappelijke participatie/sociale inclusie van deelnemers. Op basis hiervan wordt een leertraject afgesproken met toegewezen aan de deelnemer.
- Inzicht krijgen in motivatie van deelnemers.
- Inzicht krijgen in mogelijkheden voor digitaal leren van deelnemers.
- Deelnemer heeft inzicht in verloop van traject.

Wie

De docent of vertegenwoordiger van de taalaanbieder met de deelnemer.

Tijdsduur

.....

Wanneer

Voor de start van het traject.

Protocol intake

In een face-to-face gesprek op locatie wordt ingegaan op de motivatie van de deelnemer voor het traject, het traject zelf en de mogelijkheden voor digitaal leren.

Daarnaast wordt een toets leesvaardigheid en een vragenlijst omtrent digitale vaardigheden en motivatie afgenomen om het niveau te bepalen. Deze worden na afloop van het traject nogmaals voorgelegd ten behoeve van het vaststellen van voortgang.

Hieronder volgt een leidraad voor de intake; het is van belang dat in ieder geval alle onderdelen aan bod komen tijdens het gesprek. De volgorde is minder van belang.

Tijdens het gesprek vult de docent en/of gespreksleider de vragenlijsten in.

Taalniveau

Neem de digitale voortgangstoets Lezen af om het taalniveau van de cursist te bepalen. De uitkomst geeft een indicatie voor de keuze van de leerroute: Naar niveau 1F of Op niveau 1F

Niveau digitale vaardigheden, motivatie en mogelijkheden (digitaal) leren

Voor een succesvolle deelname aan een leertraject volgens deze methodiek is het van belang dat met de deelnemer bekeken wordt of hij/zij de volgende mogelijkheden heeft en/of kan creëren:

- Toegang tot internet om zelfstandig te werken in de online leerroutes.
- Beschikking over een apparaat (computer en/of tablet) waarmee geskypet kan worden (microfoon en camera) en dat beschikt over Flash.

- Mogelijkheid om op internet in een rustige, afgesloten ruimte te werken (Skype, werken met vrijwilliger) waarbij deelnemer en docent/vrijwilliger niet gestoord worden.
- Beschikking over smartphone in verband met mogelijkheden WhatsApp.
- Voldoende motivatie om buiten de groepsles zelfstandig te leren.

Leg uit hoe het traject eruit ziet:

- Aantal groepslessen en aantal Skypelessen, overzicht en startdatum.
- Verwachtingen: aanwezigheid bij bijeenkomsten en momenten van zelfstudie.
- Verkrijgen van de juiste materialen (werkboeken).
- Begeleiding docent en vrijwilliger:
 - Hoe ziet die eruit?
 - Welke afspraken moeten er gemaakt worden tussen deelnemer en vrijwilliger?
- Duur van het traject en wijze van afsluiting (certificaat).

Bijlage II Intake vrijwilliger

Doel

- Bepalen of vrijwilliger geschikt is voor deelname aan een leertraject volgens de methodiek NT1leren
- Inzicht krijgen in ervaringen en kracht van vrijwilliger.
- Vrijwilliger inzicht geven in verloop van traject.

Wie

De docent of vertegenwoordiger van de taalaanbieder met de vrijwilliger.

Tijdsduur

.....

Wanneer

Voor de start van het traject.

In een gesprek wordt ingegaan op de taken en eisen van de vrijwilliger. Gebruik hiervoor de Eisen en taken van de vrijwilliger (zie ook hoofdstuk 2.3.1 en Bijlage IV Profiel vrijwilliger *NT1leren.nl*):

Taken van de vrijwilliger

Voor een succesvolle en plezierige begeleiding door de vrijwilliger zijn de volgende zaken van belang:

- Plezier hebben in (digitaal) leren en dit kunnen overbrengen.
- Beheersen van Skype of vergelijkbaar programma (installeren, gebruiken, kleine storingen verhelpen).
- Benaderen van deelnemers als zelfstandige volwassenen.
- Gevoel hebben voor functioneel taalonderwijs, relatie kunnen leggen tussen het geleerde en de eigen leefomgeving van de deelnemer.
- Twee uur per week beschikbaar zijn gedurende de looptijd van het traject.
- Bij voorkeur ervaring hebben met het begeleiden van de doelgroep.
- Bereid zijn om bij mensen thuis te komen en bereid zijn om activiteiten 'buiten' de schoolse of thuissituatie van de deelnemer te begeleiden.
- Beheersing van de Nederlandse taal op niveau 3F.

De taken van de vrijwilliger kunnen per deelnemer verschillend en naar behoefte ingevuld worden. De mogelijke taken van de vrijwilliger zijn onder andere:

- Motiveren en enthousiasmeren.
- Installeren van Skype of vergelijkbaar programma bij deelnemers thuis.
- Eerste twee Skypelessen aanwezig zijn bij deelnemers thuis (technische ondersteuning).
- Herhalen van uitleg van de docent (indien nodig).

- Aandacht voor planning en discipline.
- Ondersteunen bij het maken van opdrachten.
- Leggen van de relatie tussen het geleerde in dit traject met activiteiten buiten het traject.
- Ondersteunen en begeleiden bij activiteiten in groepjes.

Achtergrondkenmerken vrijwilliger

1. Bent u een man of een vrouw?

- Man
- Vrouw

2. Wat is uw leeftijd? _____

3. Hoeveel ervaring heeft u met de begeleiding van laaggeletterde volwassenen?

- 1 tot 2 jaar
- 3 tot 5 jaar
- 6 of meer jaar

4. Wat doet u meestal als u laaggeletterde volwassenen begeleidt? Welke taken voert u uit?

5. Werkte u meestal samen met de docent die de laaggeletterde les gaf?

- Ja
- Nee

6. Hoe is meestal de taakverdeling tussen u en de docent?

- Ik had geen contact met de docent: we werkten onafhankelijk van elkaar.
- Ik had soms contact met de docent: we bespraken dan globaal aan welke onderwerpen we werkten en welke materialen we gebruikten.
- Ik had veel contact met de docent: we bespraken met elkaar waar de laaggeletterde deelnemer vooral nog ondersteuning nodig had.

7. Geef aan op een schaal van 1-10 hoe vaardig u bent op de volgende gebieden:

	1 Helemaal niet vaardig	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Heel vaardig
Digitale lesprogramma's	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Skype	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Zelfstandig leren	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Overbrengen van plezier in leren	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Relatie leggen met het geleerde in de praktijk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Bijlage III Profiel vrijwilliger *NT1leren.nl*

In de methodiek *NT1leren.nl* werkt een professionele docent samen met een vrijwilliger.

De methodiek bestaat uit drie belangrijke componenten:

- Groepsles met een docent.
- Individuele Skypelessen met een docent.
- Online oefenen met ondersteuning van een vrijwilliger.

Daarnaast oefent de deelnemer zelfstandig met het online materiaal en (in beperkte mate) ook schriftelijk materiaal.

In het algemeen worden vrijwilligers in de volwasseneneducatie vooral ingezet in NT2-trajecten voor anderstaligen. Daarin vervullen zij vaak de rol van taalmaatje of taalbuddy en ondersteunen ze bij het oefenen van spreekvaardigheid en bij participatie-activiteiten, gericht op een goede integratie in de Nederlandse samenleving.

Voor *NT1leren.nl* gaat het om moedertaalsprekers, communicatie en spreekvaardigheid is daar weinig tot niet aan de orde en de focus ligt ook niet op participatie-activiteiten gericht op integratie in de Nederlandse samenleving. Bovendien heeft de doelgroep NT1 een aantal specifieke kenmerken, waar ook een vrijwilliger rekening mee moet houden.

Vandaar dat voor de vrijwilligers die geworven worden in het kader van dit project, een apart profiel is opgesteld. Daarbij is gekeken naar de rollen en taken die de vrijwilliger in dit project heeft en naar de competenties die daarbij horen.

Rollen en taken

De activiteiten van de vrijwilliger in *NT1leren.nl* worden uitgevoerd in nauwe samenwerking met, en onder regie van, de professionele docent en moet worden afgestemd op de behoefte van de deelnemer.

De begeleiding van de vrijwilliger bestaat globaal uit de volgende concrete taken:

- Ondersteuning bij het installeren van Skype en automatiseren van de benodigde handelingen voor het gebruik van Skype.
- Ondersteunen bij het installeren, inloggen en navigeren binnen de online leeromgeving van *Oefenen.nl*.
- Ondersteuning bij zelfstudie, zowel met de online leerroutes als met het aanvullend schriftelijk materiaal; dit kan gaan om inhoudelijke ondersteuning of op het gebied van metavaardigheden.
- Organisatie en begeleiding van activiteiten in groepjes.

Naast deze meer concrete taken heeft de vrijwilliger een belangrijke rol als het gaat om:

- Motiveren, enthousiasmeren en het werken aan zelfvertrouwen.
- Aandacht voor planning en discipline.
- Activiteiten buiten het traject organiseren die aansluiten bij de behoefte van de deelnemer.

Eigenschappen, vaardigheden en competenties

Om bovenstaande taken en rollen goed te kunnen vervullen zijn de volgende (specifieke) zaken van belang voor vrijwilligers die actief worden in *NT1leren.nl*:

Algemene competenties

- Aandacht, geduld en begrip tonen.
- Kunnen communiceren met docent en deelnemer.
- Kunnen samenwerken (met de docent, met andere vrijwilligers).
- Kunnen plannen en organiseren.
- Flexibel, open minded zijn en bereid om zelf te leren.
- Kunnen reflecteren op eigen handelen en feedback ontvangen.
- Zich bewust zijn van zijn rol als vrijwilliger in relatie tot die van andere actoren in het leerproces van de deelnemer.

Affiniteit hebben met online leren

- Digitaal vaardig zijn.
- Plezier hebben in (digitaal) leren en dit kunnen overbrengen.
- Beheersen van Skype (installeren, gebruiken, kleine storingen verhelpen).

Affiniteit hebben met de doelgroep laagtaalvaardige moedertaalsprekers

- Enige kennis hebben van de doelgroep en haar specifieke kenmerken.
- Respectvol benaderen van deelnemers als zelfstandige volwassenen.
- Bij voorkeur ervaring hebben met het begeleiden van de doelgroep.
- Een informeel leerklimaat kunnen scheppen, dat gericht is op respect, samenwerking en gelijkwaardigheid.

Competenties in het ondersteunen van taal leren

- Gevoel hebben voor functioneel taalonderwijs, activiteiten buiten het traject organiseren die aansluiten bij de behoefte van de deelnemer.
- Stimuleren en ondersteunen van zelfstandig leren en reflectie op het eigen leerproces door de deelnemer.
- Samen met deelnemers blijven zoeken naar wat hen motiveert.
- Nadruk kunnen leggen op begeleiden, niet op instrueren.

- Bereid zijn te werken onder regie van een docent.
- Kunnen werken met deelnemers in 1 op 1 situaties.
- Kunnen werken met deelnemers in kleine groepen.

Eigen vaardigheden

- Beheersing van de Nederlandse taal op niveau 3F.
- Kan Skype (of vergelijkbaar programma) installeren, gebruiken en vaker voorkomende problemen hiermee oplossen.

Verder

- Bereid zijn om bij mensen thuis te komen en bereid zijn om activiteiten 'buiten' de schoolse of thuissituatie van de deelnemer te begeleiden.
- Bereid zijn om minimaal 2 uur per week actief te zijn.

